

Artur Stawiarski
(nr albumu: 9438*INF/LIC)

Złożenie pracy online:
2009-03-14 15:19:13
Kod pracy:
1065
Kod załącznika:
909

Praca licencjacka

Komunikator internetowy z obsługą wtyczek

Instant messaging application with plugins support

Wydział: Informatyki

Kierunek: Informatyka

Specjalność: inżynieria oprogramowania

Promotor: dr Włodzimierz Moczurad

Spis treści

Wstęp	3
I. Techniki i wzorce projektowe.....	4
II. Obsługa wtyczek	6
Diagram klas	7
Tworzenie wtyczek.....	9
III. Projekty	13
Komunikator.....	13
Wtyczka Gadu-Gadu	17
Wtyczka Jabber	19
Wtyczka Checky	21

Wstęp

Obecnie wciąż najpopularniejszą formą komunikacji w sieci Internet są czaty prowadzone przy użyciu programów zwanych komunikatorami. Jest bardzo dużo aplikacji tego typu, często pozwalających na komunikację więcej niż jednym protokołem. Niestety, liczba takich, które pozwalałyby rozszerzać swoje możliwości za pomocą dodatkowych wtyczek jest bardzo mała. Nawet jeśli niektóre z nich mają budowę modułową, to albo nie umożliwiają użytkownikom tworzenia własnych dodatków albo ich API jest zbyt skomplikowane lub technologiczne przestarzałe. Jednym z lepszych komunikatorów, który umożliwia tworzenie własnych wtyczek jest Konnekt. Pomimo tego, iż kod samego komunikatora jest zamknięty i od dłuższego czasu nie rozwijany, a wtyczki pisze się w już nieco archaicznym Visual C++ / MFC powstało do niego bardzo dużo rozszerzeń.

Mammoth, jak nazwałem ten projekt jest platformą w oparciu o którą chcę stworzyć komunikator o idei podobnej do Konneкта. Aplikacja ta sama w sobie jest bezużyteczna, ale dzięki łatwemu tworzeniu wtyczek i dostarczeniu wszelkich mechanizmów potrzebnych komunikatorowi może stać się ciekawą pozycją dla entuzjastów, a być może i alternatywą dla zwykłych użytkowników. Dodatkowym atutem jest udostępnienie na zewnątrz pełnych źródeł, a dzięki temu, że jest napisana w popularnym języku C# na platformie .NET może się bardzo szybko rozwinąć. Obecne API jest wciąż ubogie, ale z czasem będzie rozszerzane, aby możliwie najmniej ograniczało wyobraźnię deweloperów wtyczek.

I. Techniki i wzorce projektowe

Wszystkie projekty wchodzące w skład pracy (Komunikator i wtyczki) zostały napisane w C# .NET 2.0 za pomocą Microsoft Visual Studio 2008.

Najczęściej stosowanym wzorcem projektowym w mojej pracy jest Singleton. Polega on na zapewnieniu istnienia tylko jednej instancji danej klasy w całej aplikacji. W językach z rodziny C (C, C++, C#) polega to na ukryciu konstruktora obiektu i udostępnieniu statycznej metody (lub właściwości - C#) zwracającej skonstruowany obiekt. W językach umożliwiających zwracanie innych obiektów w konstruktorze (np. PHP 5) można to zrobić niejawnie.

Ze względu na wielowątkowość aplikacji należało zastosować pewne techniki synchronizacji i ochrony zasobów. Język C# i framework .NET dostarczają wiele przydatnych do tego mechanizmów i klas. Jedną z zastosowanych jest monitor. Pozwala on na zablokowanie dostępu do bloku kodu na referencji do obiektu. Dopóki nie zostanie zwolniony, żaden wątek nie może do takiego bloku wejść. Jeżeli wywołanie i zamknięcie monitora znajduje się w tej samej funkcji to można skrócić zapis wykorzystując słowo lock:

```
lock (obj)
{
    //operacje chronione
}
```

jest rozwijany przez kompilator do

```
Monitor.Enter(obj);
try
{
    //operacje chronione
}
finally
{
    Monitor.Exit(obj);
}
```

Kontrolki w .NET dostarczają również mechanizm zabezpieczający przed odwoływaniem się do komponentów utworzonych w innym wątku niż aktualne wywołanie. Jedną z technik pozwalających to wykorzystać jest przekazywanie wywołania metody do wątku, który jest właścicielem danej kontrolki.


```
private delegate void SomeMethodCallback();  
public void SomeMethod()  
{  
    if (InvokeRequired)  
        Invoke(new SomeMethodCallback(SomeMethod));  
    else  
        //operacje na komponentach  
}
```

Atrybut *InvokeRequired* zwraca *true* jeżeli wywołanie metody nie pochodzi z wątku, który jest właścicielem kontrolki. Metoda *Invoke* jest synchronicznym wywołaniem tej metody z odpowiedniego wątku. Jeżeli nie zależy nam na zwracanym wyniku metody lub nie chcemy aby aplikacja czekała na jej wykonanie możemy zamiast *Invoke* użyć *BeginInvoke* aby wywołać metodę asynchronicznie.

Utworzenie aplikacji w C# .NET obsługującej wtyczki nie jest bardzo skomplikowane. Poniżej znajduje się przykład, który został trochę uproszczony w stosunku do rozwiązania zastosowanego w kodzie komunikatora.

```
foreach (string fileName in Directory.GetFiles(FolderWtyczek))  
{  
    FileInfo file = new FileInfo(fileName);  
    if (file.Extension.Equals(".dll"))  
    {  
        Assembly assembly = Assembly.LoadFrom(fileName);  
        //pętla po wszystkich typach znajdujących się w bibliotece .dll  
        foreach (Type type in pluginAssembly.GetTypes())  
        {  
            if(!type.IsPublic || type.IsAbstract) continue;  
            //jezeli można utworzyć instancję obiektu tej klasy  
            Wtyczka wtyczka = (Wtyczka)Activator.CreateInstance(type);  
            //operacje na obiekcie wtyczki  
        }  
    }  
}
```


II. Obsługa wtyczek

Z projektowego punktu widzenia obsługa wtyczek polega na opisaniu pewnych interfejsów przeznaczonych do implementowania przez wtyczki oraz tych opisujących elementy zaimplementowane w aplikacji. Interfejsy te, wraz z przydatnymi gotowymi klasami, powinny zostać wydzielone do osobnej biblioteki wykorzystywanej przez wtyczki i aplikację. Aby komunikator był jak najbardziej rozszerzalny interfejsy powinny zawierać jak najwięcej następujących elementów:

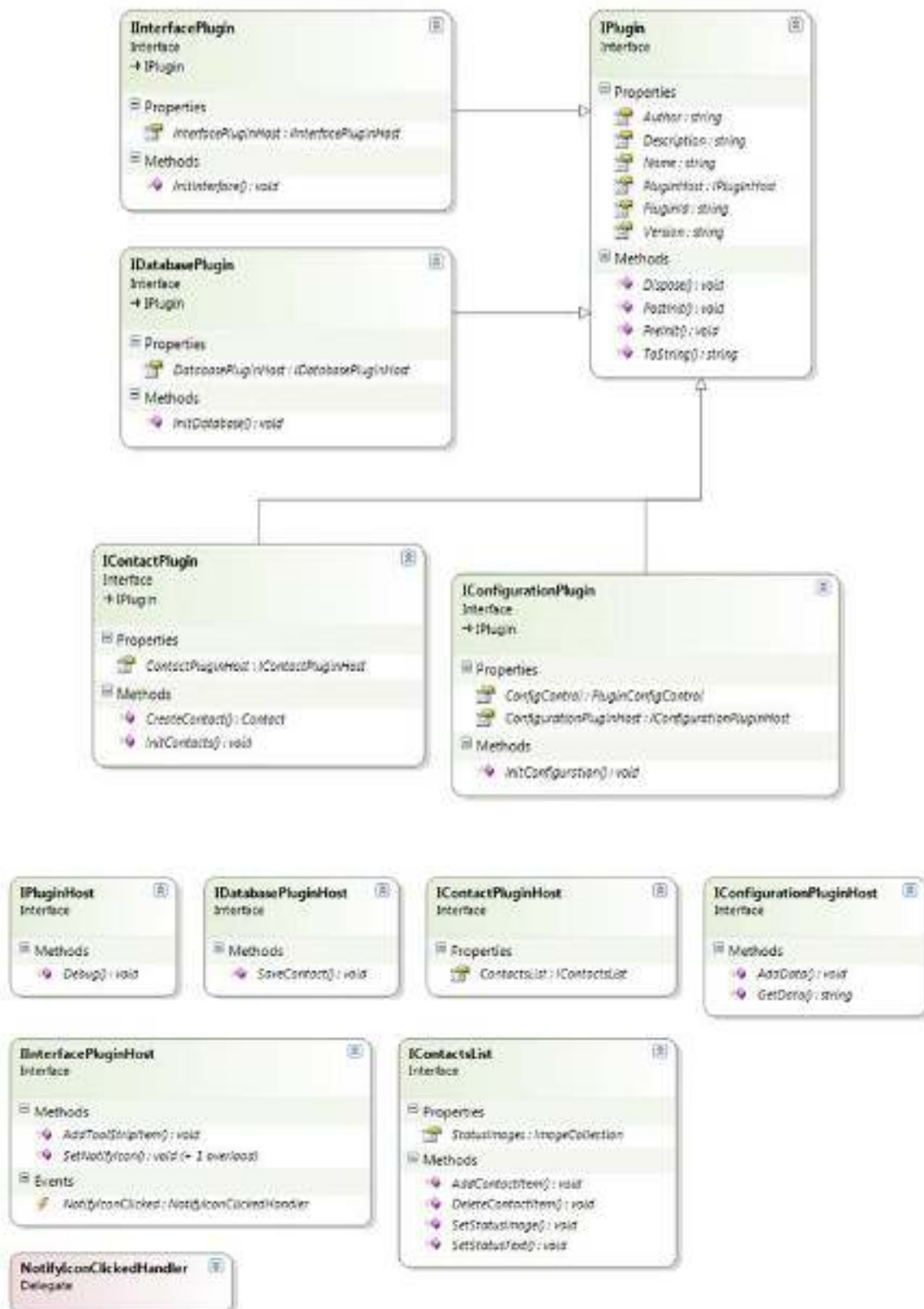
- metody rejestrujące komponenty takie jak dodatkowe menu, formatki itp.
- zdarzenia (**event**), do których wtyczka może się podpiąć
- metody zapewniające pewne funkcjonalności (operacje na lokalnej bazie, odświeżenie listy kontaktów itp.)

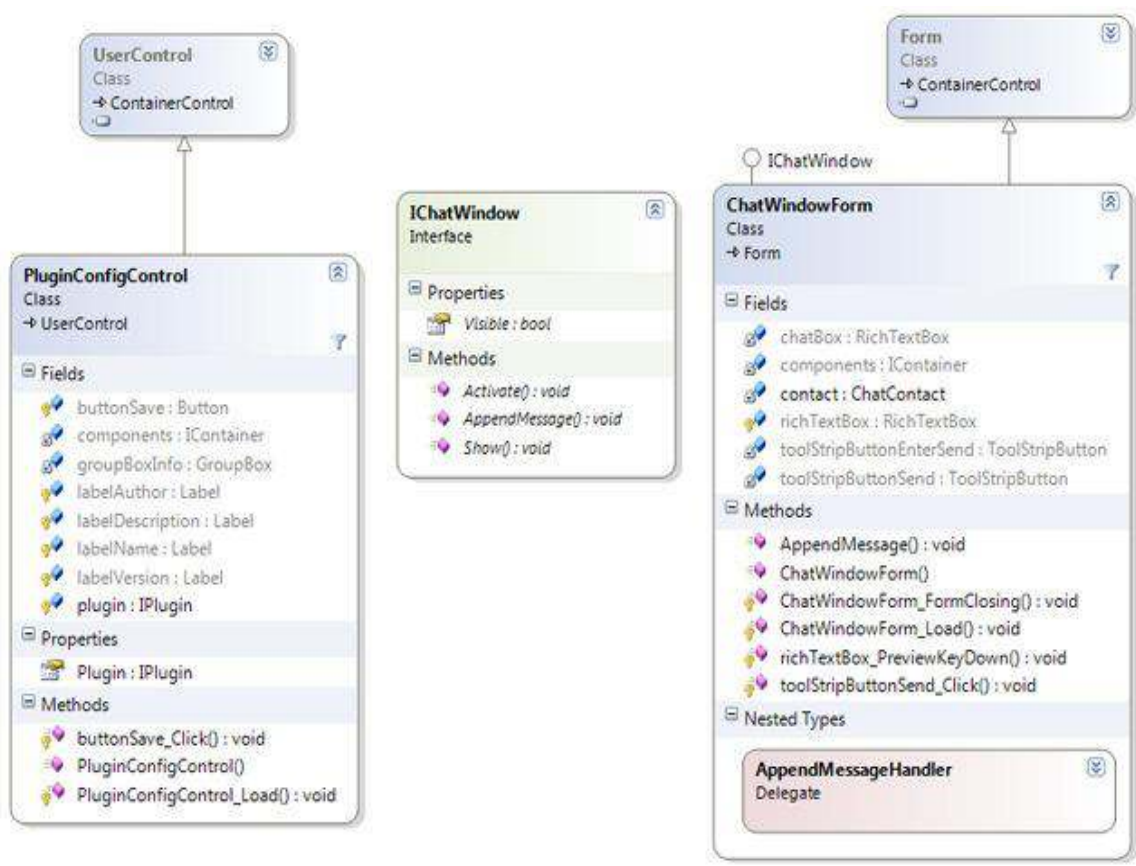
Przebieg działania aplikacji wygląda następująco:

1. Utworzenie instancji głównego obiektu komunikatora i jego inicjalizacja
2. Wczytanie wtyczek (pętla dla wszystkich .dll w katalogu z wtyczkami)
  - a) Wczytanie biblioteki
  - b) Odnalezienie odpowiednich klas wtyczek implementujących odpowiednie interfejsy
  - c) Utworzenie instancji wtyczek i ich inicjalizacja
3. Rozpoczęcie działania aplikacji – w tym momencie wczytki już mają zarejestrowane swoje komponenty i działają praktycznie niezależnie od platformy wysyłając lub otrzymując od niej jedynie komunikaty na które mogą reagować.

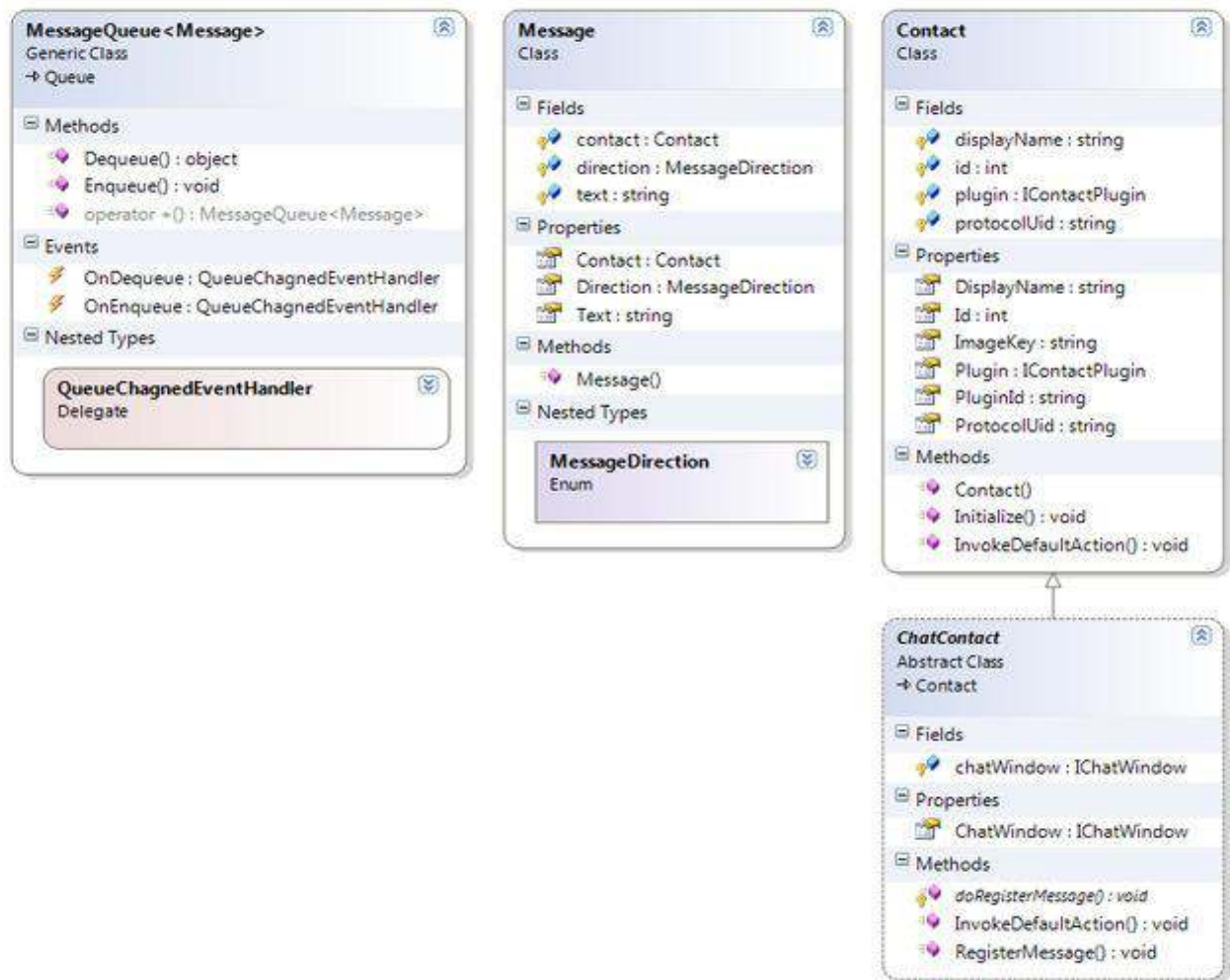

Diagram klas biblioteki

Tworzenie wtyczek

Oprogramowanie nowej wtyczki współpracującej z komunikatorem nie powinno sprawiać problemu. Dzięki zastosowaniu technologii .NET wtyczka może zostać napisana w dowolnym języku z tej platformy (C#, J#, VB#). W zależności od tego, co nasza wtyczka ma robić musimy zaimplementować odpowiednie interfejsy. Interfejs **IPlugin** jest podstawowy i każda wtyczka powinna implementować co najmniej jego. Dla wygody, interfejsy szczegółowe dziedziczą z podstawowego¹. Do zarejestrowanych wtyczek zostaną podłączone przy ładowaniu odpowiednie hosty, na których będzie można wywoływać metody, podpinąć się do zdarzeń czy też podpinąć własne komponenty². Dodatkowo, biblioteka dostarcza pewne klasy pomocnicze do bezpośredniego wykorzystania lub dziedziczenia. Dzięki nim będzie można utworzyć nową wtyczkę znacznie szybciej³.

1 Patrz kod źródłowy: PluginInterfaces.cs

2 Patrz kod źródłowy: HostInterfaces.cs

3 Patrz kod źródłowy – klasy: Contact, Message, MessageQueue, ChatWindowForm, PluginConfigControl

Platforma komunikatora umożliwi aktualnie następujące operacje (poza inicjalizacją):

- Zdefiniowanie własnego rodzaju kontaktu i sposób jego tworzenia z zapewnionym zapisem do bazy, wtyczywaniem, inicjalizacją, prezentacją na liście kontaktów, uruchamianiem domyślnej akcji itp.; własna klasa zależnie od potrzeb może dziedziczyć z **Contact**, lub **ChatContact** jeżeli chcemy mieć zapewniony mechanizmy zwykle przydane przy implementacji protokołów komunikacji
- Ustawienie statusów i zmiana ikon kontaktów
- Ustawianie ikony aplikacji na pasku powiadomień
- Podpinanie się pod wydarzenie kliknięcie w ikonę na pasku powiadomień
- Rejestrację własnych lub podmianę istniejących ikon innych wtyczek
- Zapisywanie i odczytywanie danych z lokalnej konfiguracji
- Wykorzystanie istniejącego okna rozmowy, odziedziczenie z niego własnego lub stworzenie całkowicie odmiennego poprzez implementację odpowiedniego interfejsu
- Wykorzystanie istniejących klas **Message** i **MessageQueue** bardzo przydatnych przy protokołach komunikacji
- Wysyłanie komunikatów do wspólnej konsoli błędów

Poniższy kod jest przykładem najprostszej wtyczki, która zostanie wykryta i załadowana przez komunikator.

```
public class MojPlugin : IPlugin
{
    public String PluginId { get { return "moj_plugin"; } }
    public String Name { get { return "Moja Wtyczka"; } }
    public String Description { get { return "Moja pierwsza Wtyczka"; }}
    public String Author { get { return "Artur Stawiarski"; } }
    public String Version { get { return "0.1 alpha"; } }
    public override string ToString() { return Name; }

    private IPluginHost pluginHost;
    public IPluginHost PluginHost
    {
        get { return pluginHost; }
        set { pluginHost = value; }
    }
}
```



```
public void PreInit()  
{  
    //inicjalizacja wtyczki  
}  
  
public void PostInit()  
{  
    //wykonanie dodatkowych operacji po pozostalych inicjalizacjach  
}  
  
public void Dispose()  
{  
    //zamykanie wtyczki  
}  
}
```

Jeżeli nasza wtyczka miałaby dostarczać nowy rodzaj kontaktu do listy użytkowników musi implementować interfejs *IContactPlugin*. Zgodnie z opisem tego interfejsu do przykładu prostej wtyczki musimy dodać następujący fragment (wewnątrz klasy):

```
private IContactPluginHost contactPluginHost;  
public IContactPluginHost ContactPluginHost  
{  
    get { return contactPluginHost; }  
    set { contactPluginHost = value; }  
}  
  
//inicjalizacja czesci odpowiedzialnej za kontakty  
public void InitContacts()  
{  
    //mozna tutaj np. zarejestrowac ikone dla naszego kontaktu  
    ContactPluginHost.ContactsList.StatusImages.Add(  
        "moj_plugin_ico", Properties.Resources.moja_ikona);  
}  
  
//metoda tworząca i inicjalizująca nowy kontakt naszej wtyczki  
public Contact CreateContact()  
{  
    MojPluginContact contact = new MojPluginContact();  
    contact.Plugin = this;  
}
```



```
    return contact;  
}
```

Jak widać w metodzie *CreateContact*, tworzymy obiekt klasy naszego kontaktu i przypisujemy mu wtyczkę odpowiedzialną za jego zarządzanie. Oczywiście wcześniej musi istnieć taka klasa, która również nie musi być skomplikowana. Jedną z najważniejszych rzeczy, o których należy pamiętać przy tworzeniu wtyczki jest unikalność jej identyfikatora – *PluginId*.

```
public class MojPluginContact : PluginInterface.Contact  
{  
    public override String ImageKey { get { return "moj_plugin_ico"; } }  
    public override String PluginId { get { return "moj_plugin"; } }  
  
    //ta metoda zostaje uruchomiona podczas dwu-kliku  
    //na kontakcie na liście  
    override public void InvokeDefaultAction()  
    {  
        Plugin.ContactPluginHost.ContactsList.SetStatusText(  
            this, „wywołano domyslna akcje”);  
    }  
  
    //inicjalizacja kontaktu tuż po załadowaniu z lokalnej bazy  
    public override void Initialize()  
    {  
        base.Initialize();  
        //dodatkowe inicjalizacje, np. zlecenie czego wtyczce this.Plugin  
    }  
}
```


III. Projekty

Komunikator

Jest to część właściwa projektu. Z aplikacji tej samej w sobie nie ma większego pożytku, jest jedynie platformą obsługującą wtyczki i udostępniającą możliwie najwięcej mechanizmów przydanych komunikatorowi. Zawiera prosty interfejs użytkownika, możliwość dodania i edycji zwykłego kontaktu i kilka komponentów. Dopiero dołączenie do niego dodatków w postaci wtyczek może sprawić, iż będzie użyteczny.

Wewnątrz tego projektu zostały zaimplementowane wszystkie interfejsy hostów wtyczek. Dzięki temu każda wtyczka poprzez implementację interfejsu wtyczki ma bezpośredni dostęp do elementów platformy. Oczywiście dostęp ten jest ograniczony do metod, zdarzeń, pól itp. zdefiniowanych w odpowiednich interfejsach.

Aplikacja składa się z następujących elementów:

1. PluginServices

Klasa do zarządzania wtyczkami implementująca wzorzec Singleton. Wczytuje biblioteki z katalogu z wtyczkami, tworzy ich instancje w aplikacji oraz nimi zarządza (inicjalizuje, udostępnia metody je zwracające, zamyka)

2. Database

Klasa umożliwiająca komunikację z lokalną bazą danych. Również jest singletonem i udostępnia metody wykonujące konkretne zadania oraz umożliwiające wywoływanie dowolnych zapytań SQL.

3. Configuration

Kolejny singleton tym razem obsługujący konfigurację aplikacji. Dzięki mechanizmowi serializacji klas w .NET stworzenie konfiguracji opartej o XML jest bardzo proste i wygodne.

4. MainWindow

Element główny aplikacji. Na wzór wcześniej wspomnianego Konnektu ma maksymalnie prosty interfejs, który w przyszłości będzie mógł być modyfikowany za pomocą tzw. skórek. Z elementów wizualnych zawiera listę kontaktów oraz pasek narzędzi do którego wtyczki mogą dodawać swoje przyciski i menu. Od strony programistycznej implementuje większość interfejsów hostów wtyczek. Udostępnia metody do ustawiania ikony na pasku powiadomień, do wcześniej wspomnianej rejestracji elementów na pasku narzędzi oraz event kliknięcia w ikonę powiadomienia. Ta klasa podczas ładowania inicjalizuje obiekt

zarządzający wtyczkami oraz konfigurację.

5. ContactsList

Do tego komponentu mają dostęp wtyczki implementujące interfejs ***IContactPlugin***. Udostępnia on metody do dodawania i usuwania kontaktów oraz ustawiania ich opisów i obrazków na liście. Jest on również odpowiedzialny za odpowiednie wywołanie domyślnej akcji przypisanej do danego kontaktu.

6. ConfigurationForm

Panel konfiguracyjny jest miejscem w którym można konfigurować wszystkie dostępne opcje komunikatora i wtyczek. Jeżeli tylko wtyczka implementuje interfejs ***IConfigurationPlugin*** to jej formatka konfiguracyjna znajdzie się właśnie tam. Jedyne co należy zrobić to odziedziczyć komponent ***PluginConfigControl*** i dodać do niego swoje pola konfiguracyjne. W przeciwnym wypadku jedyne co się będzie wyświetlać to opis wtyczki.

7. EditContactForm

Jest to stosunkowo prosta formatka edycji/dodawania kontaktu do listy. Ze względu na to, iż każda wtyczka implementująca interfejs ***IContactPlugin*** może dostarczyć własny rodzaj kontaktu (własną klasę dziedziczącą po ***Contact***) na liście wyboru typu kontaktu pojawiają się wszystkie wtyczki tego typu.

8. DebugForm

Ta formatka zawiera jedynie duże pole tekstowe, które jest swego rodzaju logiem. Tutaj pojawiają się wszystkie informacje o działaniu wtyczki, które autor chciał pokazać (np. komunikaty o błędach). Ze względu na możliwość wywoływania jej metod w różnych wątkach, wszystkie jej uodstępnione metody zostały zabezpieczone sposobem opisanym w pierwszym rozdziale mojej pracy.

9. AboutForm

Formatka z podstawowymi informacjami o programie.

IPluginHost
InterfacePluginHost
IContactPluginHost

MainWindow

Class
→ Form

Fields

- aboutToolStripMenuItem : ToolStripMenuItem
- addContactToolStripMenuItem : ToolStripMenuItem
- configurationToolStripMenuItem : ToolStripMenuItem
- contactsList : ContactsList
- contextMenuStripContacts : ContextMenuStrip
- contextMenuStripNotify : ContextMenuStrip
- debugForm : DebugForm
- debugToolStripMenuItem : ToolStripMenuItem
- deleteToolStripMenuItem : ToolStripMenuItem
- editToolStripMenuItem : ToolStripMenuItem
- exit2ProgramToolStripMenuItem : ToolStripMenuItem
- exitProgramToolStripMenuItem : ToolStripMenuItem
- instance : MainWindow
- notifyIcon : NotifyIcon
- PluginServices : PluginServices
- toolStrip : ToolStrip

Properties

- ContactsList : IContactsList
- DebugForm : DebugForm
- Instance : MainWindow

Methods

- aboutToolStripMenuItem_Click() : void
- addContactToolStripMenuItem_Click() : void
- AddToolStripItem() : void
- configurationToolStripMenuItem_Click() : void
- Debug() : void
- debugToolStripMenuItem_Click() : void
- deleteToolStripMenuItem_Click() : void
- editToolStripMenuItem_Click() : void
- exitProgramToolStripMenuItem_Click() : void
- MainWindow()
- MainWindow_FormClosing() : void
- MainWindow_Load() : void
- notifyIcon_MouseClick() : void
- personalDataToolStripMenuItem_Click() : void
- SetNotifyIcon() : void (+ 1 overload)

Events

- NotifyIconClicked : NotifyIconClickedHandler

Nested Types

- SetNotifyIconCallback**
Delegate
- SetNotifyIconCallbackDefault**
Delegate

ConfigurationForm

Class
→ Form

Fields

- treeViewConfigElements : TreeView

Methods

- ConfigurationForm()
- ConfigurationForm_Load() : void
- treeViewConfigElements_AfterSelect() : void

EditContactForm

Class
→ Form

Fields

- buttonCancel : Button
- buttonSave : Button
- comboBoxType : ComboBox
- components : IContainer
- contact : Contact
- groupBox2 : GroupBox
- textBoxDisplayName : TextBox
- textBoxProtocolUid : TextBox

Properties

- Contact : Contact

Methods

- buttonCancel_Click() : void
- buttonSave_Click() : void
- EditContactForm()
- EditContactForm_Load() : void

DebugForm

Class
→ Form

Fields

- components : IContainer
- richTextBox1 : RichTextBox

Methods

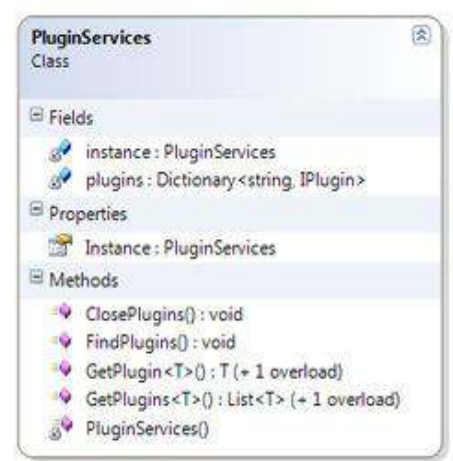
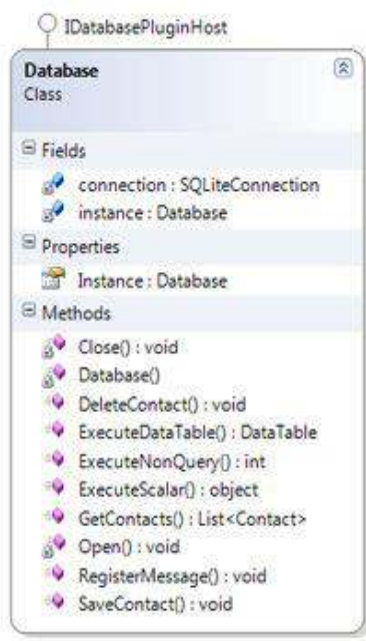
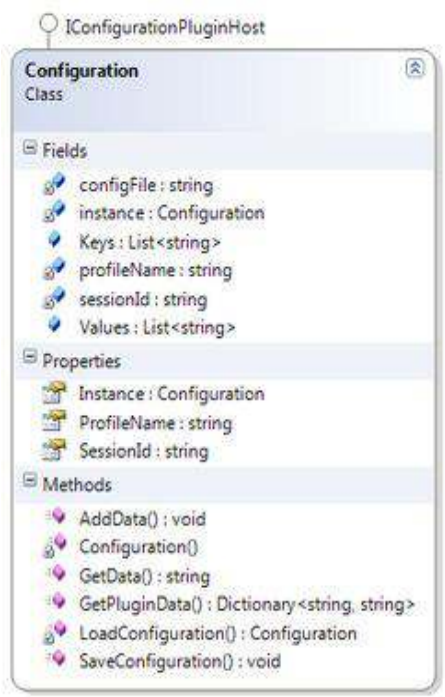
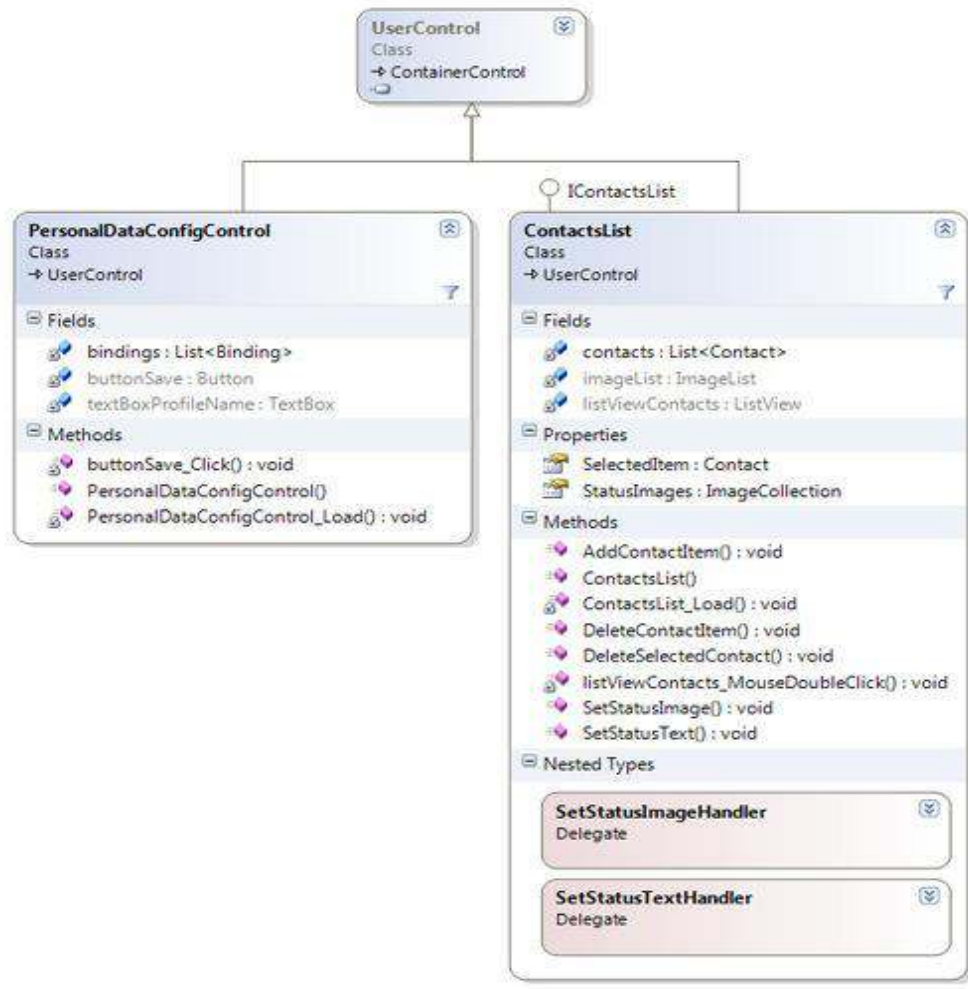
- DebugForm()
- DebugForm_FormClosing() : void
- Show() : void
- Write() : void

Nested Types

- ShowHandler**
Delegate
- WriteHandler**
Delegate

Wtyczka Gadu-Gadu

Wtyczka ta składa się z jednego obiektu głównego, implementującego następujące interfejsy:

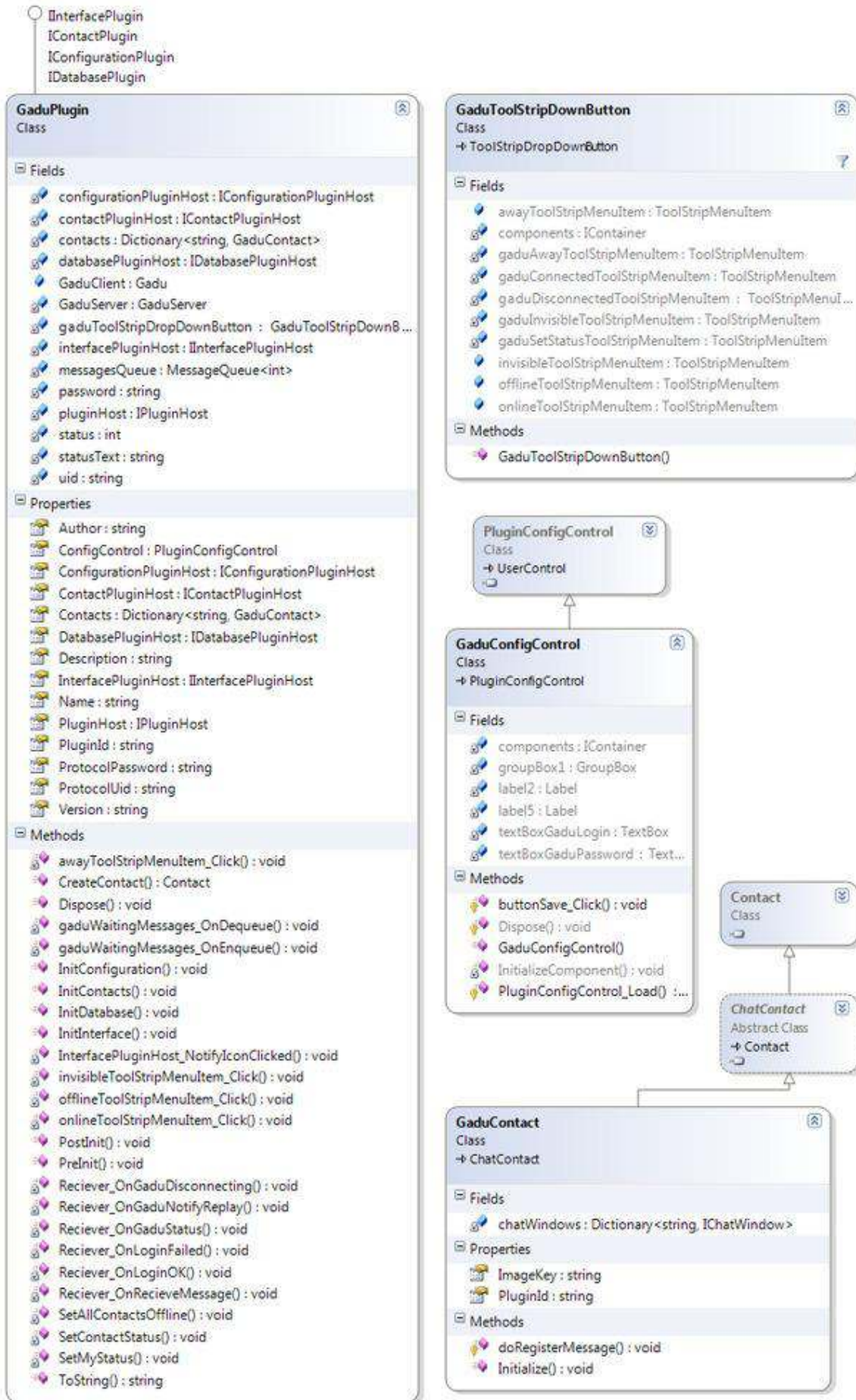
- *IInterfacePlugin*
- *IContactPlugin*
- *IConfigurationPlugin*
- *IDatabasePlugin*

Jak widać jest już bardziej rozbudowana i wykorzystuje większość aktualnie dostępnych możliwości:

- Dodaje menu na pasku narzędzi
- Definiuje własny rodzaj kontaktów
- Przechowuje dane dotyczące obsługi protokołu w konfiguracji komunikatora
- Posługuje się lokalną bazą danych do zapisu danych kontaktu

Do komunikacji protokołem Gadu-Gadu została wykorzystana biblioteka DotGadu. Aktualnie dzięki tej wtyczce można ustawiać swoje statusy, sprawdzać statusy znajomych oraz wysyłać i odbierać wiadomości.

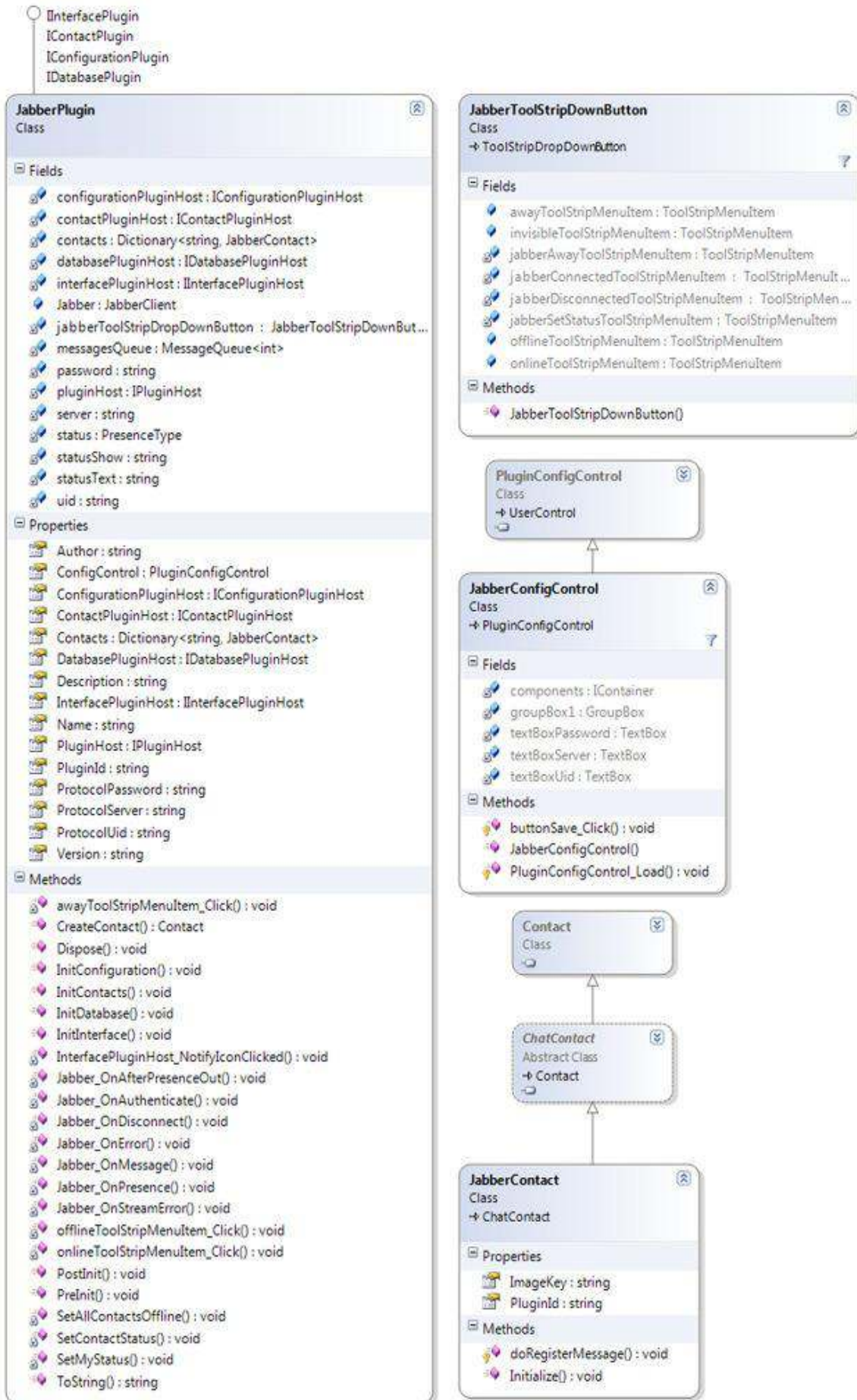

Wtyczka Jabber

Wtyczka do obsługi technologii Jabber (protokół XMPP) składa się z tych samych elementów, co wtyczka do Gadu-Gadu. Implementuje dokładnie te same interfejsy i zapewnia podobne możliwości. Do komunikacji protokołem XMPP została wykorzystana biblioteka Jabber-Net. Aktualnie dzięki tej wtyczce można ustawiać swoje statusy, sprawdzać statusy znajomych oraz wysyłać i odbierać wiadomości.

Wtyczka Checky

Jedynym interfejsem jaki implementuje klasa główna tej wtyczki jest ***IContactPlugin***. Jest to wystarczające aby zapewnić nowy rodzaj kontaktu, który okresowo wywołuje podany program, a zawartość standardowego wyjścia wstawia jako opis danego kontaktu na liście. W celu okresowego wywoływania wykorzystana została klasy ***AutoResetEvent***, ***TimerCallback*** oraz ***Timer***. Pierwsza służy do automatycznego uruchamiania i wznowiania działania wątku. ***TimerCallback*** jest jedynie delegatem, który będzie obsługiwał naszą metodę sprawdzającą. ***Timer*** natomiast zapewnia wątek, który w ustalonych odstępach czasu będzie uruchamiał metodę przekazaną jako parametr konstruktora delegata.

